

Vragen en antwoorden n.a.v. het onderzoek naar het becijferd dreigend exploitatietekort op Het Carré.

Inhoud:

blz.	2	Inleiding;
blz.	3	Vragen (en antwoorden daarop) van de fractie van Gemeentebelangen;
blz.	10	Vragen (en antwoorden daarop) van de fractie van Pro3;
blz.	19	Aanvullende vragen (en antwoorden daarop) van de fractie van Pro3 m.b.t. de gunning in juli 2009;
blz.	22	Vragen (en antwoorden daarop) van de fractie van de VVD;
blz.	25	Vragen (en antwoorden daarop) van de fractie van Pro3 (vertrouwelijk);
blz.	28	Slotwoord.

Beantwoording ingekomen vragen van raadsfracties n.a.v. het onderzoek naar het becijferd dreigend exploitatietekort op ‘Het Carré’

Bespreking van de leden van het college van burgemeester en wethouders op 25 augustus, 4 oktober en 11 oktober 2011. De tekst is door het college op 22 november 2011 vastgesteld. De reacties van betrokken derden alsmede van de voormalig wethouders zijn in de tekst (in de antwoorden) verwerkt.

Aanwezig:

W.C. Luijendijk	burgemeester
J.P. Broeders	wethouder
W.J.J. Ligtenberg	wethouder
R.A.J.M. van Eijkeren	wethouder
P.A.M. van Bavel	secretaris
L. Tegelaar	verslaglegger

Inleidend:

Door de raadsfracties GemeenteBelangen, Pro 3 en de VVD zijn vragen en aandachtspunten ingekomen naar aanleiding van het onderzoek naar het (te verwachten / dreigend) exploitatietekort m.b.t. ‘Het Carré’.

Benadrukt wordt het belang van het (weer)geven van een bestuurlijk totaalbeeld, het tot stand komen van een collegebeschouwing en collegeoordeel, inclusief het vaststellen van de collegeverantwoordelijkheid (voor de verschillende bestuurlijke invalshoeken).

Besloten wordt de vragen – bij wijze van behandelingsmethodiek - als volgt te rubriceren:

1. Vragen van politiek-bestuurlijke aard;
2. vragen waarbij kan volstaan met een technisch(e) antwoord c.q. toelichting;
3. vragen die wellicht een navraag bij derden vergen.

Onderkend wordt dat een aantal vragen een gemengd karakter hebben. Die vragen krijgen dan zowel een bestuurlijk- als een technisch-inhoudelijk antwoord. Dit overleg c.q. exercitie over de vragen en de antwoorden wordt door het college tevens beschouwd als een factor in het verbetertraject.

Voor de beantwoording van (een deel van) de technisch-inhoudelijke vragen worden (ambtelijk) de desbetreffende afdelingen geraadpleegd.

Afkortingen: Voor ‘accommodatiebeleid’ en ‘bruisend dorpshart’ wordt bij de beantwoording de afkortingen ‘AB’ respectievelijk ‘BD’ gehanteerd.

De burgemeester heeft aanvullende vragen ontvangen van de fractievoorzitter van Pro3, de heer Peter Flohr.

Die vragen hebben deels betrekking op de specifieke bestuurlijke verantwoordelijkheid van de burgemeester.

Een aantal andere vragen kan door het college van een 'technisch(e) antwoord / toelichting worden voorzien.

Hiertoe behoort de vraag of de projectopdrachten wel formeel werden vastgesteld. Daarnaast wordt een financieel-technische vraag gesteld over de toepassing van de 'Netto Contante Waarde' (NCW) in dit dossier. Net als voor afschrijving heeft Loon op Zand voor de uitvoering van de NCW vastgesteld beleid. Is in dit dossier daarvan afgeweken?

Tot slot wordt in dit aanvullend/vertrouwelijk document gevraagd of ambtelijke adviezen in de periode juni 2009 zijn genegeerd.

Daarvan wordt op voorhand opgemerkt dat door de destijds adviserende medewerker is uitgesproken dat er geen bestuurlijke of ambtelijke druk is uitgeoefend.

Verder in dit document / verslag worden deze vragen van een antwoord voorzien.

Alle vragen worden 'één op één' beantwoord. Achtereenvolgens komen de vragen en antwoorden van de fracties GemeenteBelangen, Pro3 en de VVD aan de orde.

Beantwoording van de politiek-bestuurlijke / gemengde vragen van GemeenteBelangen

In de rapportage wordt aangegeven dat (pg 3) tijdens het intern onderzoek, nog steeds geen samenhang was gemaakt tussen de invulling van het accommodatiebeleid en het Bruisend Dorpshart, terwijl dit nou juist een belangrijk onderdeel vormde. (eerste gedachtestreepje: in de periode 2008 – 2010 'delen waren in het archief, documenten moesten nog worden gearhiveerd er waren werkdossiers met originelen en verschillende personen moesten worden benaderd').

1. Hoe heeft dit bestuurlijk (binnen de stuurgroep) kunnen gebeuren dat deze verbinding er toen al niet gelegd was in deze periode?

Antwoord:

Bij de raad was bekend dat er sprake was van twee trajecten. De raad drong er op aan dat in 2009 eerst het accommodatiebeleid werd vastgesteld. Daarin was helder hoeveel subsidie voor 'sociaal-cultureel Kaatsheuvel' voor Het Carré (huisvesting en exploitatie) beschikbaar was, namelijk €267.000. De meerkosten moesten worden gefinancierd uit het (totale) project BD zoals door de raad in het Accommodatiebeleid 2009 werd vastgesteld.

Het probleem ontstond toen door te snelle / gemakkelijke aannames de focus van de verschillende stakeholders teveel óf op het AB óf op het BD werd gericht. Voorbeelden daarvan zijn:

- 'Architectonische eisen zijn een zaak voor het BD; de onrendabele top';
- het overhevelen van ('opgepluste') gelden en programma van eisen (n.a.v. het Marktplanadvies) naar het BD.

Er ontstond een bestuurlijk divergeren tussen de portefeuilles Ruimtelijke Ontwikkeling / Financiën (BD) aan de ene kant en Economische zaken, sport, cultuur en verenigingsleven aan de andere kant (AB). Weliswaar werd dit in de tweede helft van de vorige bestuursperiode gecompenseerd doordat de portefeuillehouder, verantwoordelijk voor het AB in de stuurgroep plaats nam maar dit bracht toch niet de gewenste afstemming teweeg. De personen, betrokken bij het BD, hadden gaandeweg het proces verder te weinig oog meer voor de verdere (stagnerende) ontwikkeling van het AB. De ambtelijk medewerkers AB kregen pas in een laat stadium toegang tot de processen en (vertrouwelijke) gegevens van BD. Los van het proces zelf speelden daarbij de aard en handelwijzen van betrokkenen ook een rol. Hoe dan ook, door onvoldoende bestuurlijke kracht en te strak gerichte focus op het eindresultaat voor het BD, kwam het integraal werken niet uit de verf en bleef derhalve de verwijdering in stand.

De gekozen bestuursstijl van 'bestuur op afstand' waarbij veel in de voorbereiding werd overgelaten aan de ambtelijke organisatie (BD / AB) , gaf de portefeuillehouder AB, naar eigen zeggen, onvoldoende gevoel en mogelijkheid om (bij) te sturen.

In de nieuwe bestuursperiode, waarin nog veel uitgewerkt moest worden, had de portefeuillehouder AB alleen via de reguliere collegetafel verbinding naar het project BD. In de nieuwe bestuursperiode was zijn deelname aan de stuurgroep beëindigd.

Dit trekt het college zich aan; het college heeft destijds bewust keuzes gemaakt zeker ook omdat het vertrouwen op een goede afloop aanwezig bleef maar achteraf beschouwd is het jammer dat daarbij te weinig oog is geweest voor de noodzakelijke synergie.

2. Wie was daar bestuurlijk verantwoordelijk voor, om deze verbinding te leggen?

Antwoord:

Het college als geheel acht zich daar verantwoordelijk voor. Dat neemt niet weg dat naast deze collegiale verantwoordelijkheid er ten aanzien van individuele collegeleden – de wethouder AB en de wethouder BD als coördinerend wethouder - een specifiekere duiding is te geven m.b.t. hun bestuurlijke verantwoordelijkheid.

Een coördinerend of projectwethouder heeft als specifieke taak om de integraliteit te bewaken en daar op te sturen. De rol van de wethouder AB lag meer op het inhoudelijke vlak van sociaal-culturele activiteiten en daarvoor benodigde faciliteiten.

Bij deze constatering en naast- en wellicht ook door onvoldoende zicht te hebben op de problemen en de samenhang van de kant van ons college ontstond er ook een situatie van onvoldoende oog hebben voor elkaar; we hebben elkaar te weinig op de gevaren gewezen en behoed voor het trekken van verkeerde conclusies.

Dat neemt niet weg dat er - individueel - ook meer assertief geageerd had moeten worden om een stevigere greep op de processen te krijgen.

Opgemerkt dient te worden dat de wethouder AB in de nieuwe periode (mei – december 2010) in het college regelmatig aandacht vroeg voor de zijns inziens missende verbinding tussen AB en BD in stuur- en projectgroep.

Het college heeft daarbij het belang van een goede beleidscoördinatie onderschat.

Natuurlijk zijn er oorzaken en redenen voor te benoemen: er kwamen voor knelpunten ook steeds 'snelle' oplossingen op tafel (kansen voor meer omzet, tekorten afdekken via het BD), er was een klimaat van voortvarendheid, de gesprekken met WSG en Heijmans waren hoopgevend en er kwam steeds meer druk op de ketel. Ook de verkiezingen in 2010 speelden mee omdat de sterke wens aanwezig was om in die bestuursperiode tot een besluit te komen. Voor een meerderheid van de raad was het van groot belang voortvarend oog en kompas gericht te houden op de realisering van het BD.

Tevens dient te worden vermeld dat achteraf gezien de portefeuilles van BD en financiën beter gescheiden hadden kunnen worden.

3. Op welk moment in het proces kwam naar buiten dat dit inhoudelijke en financiële consequenties zou hebben ten aanzien van de invulling van het accommodatiebeleid en het bruisend dorpshart?

Antwoord

Een (eerste) becijferde indicatie van een structureel tekort ad € 120.000,-- wordt d.m.v. een memo van de financieel consulent en het afdelingshoofd M&V d.d. 16 december 2009 aan het college kenbaar gemaakt. Onderaan blz. 8 van het rapport is dit terug te vinden. Het desbetreffende memo is aan deze antwoorden toegevoegd. Na aanvullende berekeningen in de eerste helft van 2010 worden de signalen voor een structureel tekort sterker totdat uiteindelijk kort voor de zomervakantie van 2010 het duidelijk was dat deze signalen d.m.v. een deskundige-analyse een expliciete en definitieve opheldering / fundering moesten krijgen. Zoals bekend heeft ICS-adviseurs daar middels een rapport eind 2010 in voorzien.

4. Wat is de reden dat de raad, als dat al eerder bekend was, daarin niet expliciet is geïnformeerd?

Antwoord

In feite is dat wel gebeurd. In januari 2010 wordt de raad geïnformeerd d.m.v. het preadvies 'Het financieel perspectief van de gemeente Loon op Zand op korte en middellange termijn en de status van het BD'. De scherpte van deze constatering werd echter weggenomen door tevens aan te kondigen dat er een oplossing zou worden gezocht (in samenspraak met WSG en SMC) in de aanpassing van de exploitatie. Deze aankondiging heeft een 'sussende' werking gehad en voorkwam dat onverwijld grondig werd gezocht naar een fundamentele oplossing voor het structurele tekort.

5. Waarom heeft het zo lang geduurd voordat er een opdracht is gegeven aan ICS voor een onafhankelijk onderzoek?

Antwoord

Na de ondertekening van de overeenkomsten in februari/maart 2010 was de focus gericht op de totstandkoming van de 'OROK'. Spoedig bleek dat hiervoor meer tijd nodig was. In mei 2010 – na benoeming van de wethouders - werd pas weer een herstart gemaakt met het BD. Door de verantwoordelijk wethouder werd in mei opdracht aan de ambtelijke organisatie gegeven om voorbereidingen te treffen voor een opdracht aan een bureau. In juli en augustus hebben collegeadviezen daaromtrent enkele keren op de agenda gestaan en zijn in het college besproken, maar er werd nog niet toe besloten. In september 2010 kwam dit voornemen aan de orde in de stuurgroep. Vervolgens werd op 13 september 2010 door het college besloten ICS Adviseurs een doorrekening te laten maken van de toekomstige meerjarenbegroting van SMC Accommodatiebeheer. (zie ook het antwoord bij vraag 4 van de fractie van de VVD)

Helaas was de 'weeffout' (van de scheiding AB – DB) ook in het nieuwe college en in de ambtelijke organisatie nog steeds aanwezig. Bovendien werkte de complexiteit van de vraagstukken die het vertrekpunt voor de opdrachtformulering dienden te zijn, bemoeilijkend.

Zo werd onvoldoende onderkend dat als je de SMC laat weten dat meer investeringen zijn toegestaan, dit tevens meer subsidie vergt. Immers, nog steeds gold de aanname dat de WSG er voor zou zorgen dat het 'wel goed kwam'. Ook hierover kan worden opgemerkt dat het college in de 'flow' zat van het voortvarend doorzetten. Deze aspecten verklaren waarom het collegebesluit voor de opdrachtverstrekking lang is blijven liggen.

6. Hoe kon het gebeuren dat de raad, ook communicatief, zo lang van informatie is onthouden, terwijl de samenhang van deze twee onderwerpen van wezenlijk belang was voor de invulling van keuzes en de financiële context daarvan?

Antwoord

Er was veel tijd nodig voor uitzoekwerk ten behoeve van de OROK. Ook de weeffout van de onvoldoende inpassing van het AB in het proces maakte het niet makkelijk. Het college heeft er iets langer mee gewacht om de raad juist zo goed mogelijk te informeren.

Zie hiervoor ook de antwoorden op de vragen 2 en 3 van de aanvullende vragen van de fractievoorzitter van Pro3

7. Heeft de raad met de voorstelling van de besluitstukken die er waren, toen wel de juiste keuzes kunnen maken?

Antwoord

Op grond van het toen aanwezige inzicht (risicoparagraaf € 120.000) en de beschikbare documenten werden de daaruit voortvloeiende (beslis)documenten gemaakt en vervolgens op grond daarvan besluiten genomen. Bij het college was toen het dreigende hogere exploitatietekort € 436.000,-- niet bekend.

8. Is daarbij altijd voor de raad de juiste samenhang van de keuzes – inhoudelijk – financieel en risicogebonden, goed voorgelegd?

Antwoord

In vervolg op het antwoord op vraag 7. kan worden vermeld dat middels een risicoparagraaf het college de raad op de hoogte heeft gehouden. Het AB, zoals dat een vertaling kreeg vanuit het advies van 'Marktplan', was helder. De raad was daar (inhoudelijk) ook steeds bij betrokken.

9. Was en of is er enige verplichting met betrekking tot de subsidierelatie die de gemeente had/heeft, met het SMC? Waren er doelstellingen, werk en prestatieafspraken aangaande het budget in de huidige en de toekomstige vorm?

Antwoord

Er is geen juridische verplichting van de gemeente naar de SMC. De bepalingen van de Algemene Wet Bestuursrecht en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur zijn van toepassing. De begroting van het SMC was en is het toetsingskader om te bepalen of de SMC werkt conform de door de gemeente gewenste (beleids)uitgangspunten. In deze begroting zit bijv. opgesloten de tariefstelling binnensport, de regeling om de accommodaties een aantal dagen per jaar te onttrekken aan het "maatschappelijk verkeer" ten gunste van commerciële uitnutting etc. Voor de toekomstige situatie (gebouwen, beheer en exploitatie) was een opzet in voorbereiding om het SMC op een beleidsgestuurde manier te subsidiëren met bijbehorende prestatie-afspraken.

10. Wat is de juridische relatie die de Gemeente met het SMC heeft?

Antwoord

De gemeente onderhoudt een subsidierelatie met het SMC in de zin van de Algemene wet bestuursrecht

11. Wat heeft het college er van geleerd?

Antwoord

In de rapportage is vanaf blz. 10 in de beschouwingen en (op blz. 12) de algemene conclusies aangegeven wat in het vervolg c.q. in toekomstige vergelijkbare dossiers anders moet.

Samenvattend zijn de leermomenten:

1. Maak strakke afspraken met alle stakeholders, externen en belanghebbenden;
2. draag zorg voor een goede regie en sturing op de samenhang, integraliteit en consistentie van het proces, zowel inhoudelijk als financieel;
3. regel dat er tijdig en regelmatig wordt gerapporteerd en verantwoord;
4. ook houdingsaspecten zijn belangrijk: wees in bestuurlijk opzicht attent op elkaars vragen en problemen en blijf steeds kritisch op bedreigingen en problemen die worden geconstateerd; leun niet achterover als 'snelle' en ongewisse oplossingen worden aangereikt;
5. en meer specifiek: zorg voor een adequate archivering en projectadministratie vanaf de start van het proces.

Aanvullend wijzen wij u op ons besluit van 26 april 2011 over de aanpak van grote projecten in de toekomst¹. Dit advies is in de Commissie Bestuur en Middelen d.d. 9 juni 2011 aan de orde gesteld.

Tot slot voor deze vraag melden wij u dat inmiddels uit de staande organisatie een (extra) projectleider door ons is aangesteld. Deze projectleider is specifiek belast met de (ambtelijke) regie en sturing op grote en complexe projecten. De 'Taskforce' die n.a.v. van de uitkomst van het ICS-rapport werd ingesteld en belast is met de vervolgtrajecten m.b.t. het AB en het BD, wordt door hem geleid.

12. Wat heeft de organisatie er van geleerd?

Antwoord

Deels kan hier verwezen worden naar het voorafgaande antwoord, met dien verstande dat het hier dan de ambtelijke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden betreft. De integrale (beleids) aanpak dient in het bijzonder ook van de kant van leidinggevenden aandacht te hebben. In periodes met veel personele wisselingen is het - bij met name leidinggevenden - van het grootste belang dat er op gelet moet worden dat de continuïteit in overzicht, kennis, processen en procedures geborgd blijft.

13. Wat zijn de harde conclusies ten aanzien van de samenwerking binnen de organisatie?

Antwoord

¹ Het besluit houdt in dat in het vervolg voor grote projecten een startnotitie voor de raad wordt opgesteld. Het seniorenconvent wordt vervolgens verzocht aan de hand van de raadsplanning te bepalen voor welke onderwerpen een startnotitie dient te worden opgesteld. Na een jaar wordt deze methodiek geëvalueerd.

Er kunnen harde conclusies worden getrokken m.b.t. het ontbreken van voldoende samenhang en integraal werken. Bij dit soort grootschalige projecten dienen er vastomlijnde en strakke afspraken / procedureregels - ook voor het samenwerkingsproces- en structuur te worden opgesteld en gehandhaafd.

14. Wat zijn de harde conclusies ten aanzien van het bestuurlijk functioneren?

Antwoord

In algemene zin kunnen we verwijzen naar het antwoord op vraag 11 en de daar opgenomen leermomenten. Mede daardoor ontbrak er een voldoende en voortdurend kritische houding waarbij enkele keren nog niet volledige oplossingen werden aanvaard en onvoldoende werd bewaakt dat er uiteindelijk volledige antwoorden kwamen.

De nadruk ligt derhalve op het ontbreken van de bij de punten 2 en 4 genoemde elementen, te weten:

- Draag zorg voor een goede regie en sturing op de samenhang, integraliteit en consistentie van het proces;
- ook houdingsaspecten zijn belangrijk: wees in bestuurlijk opzicht attent op elkaars vragen en problemen en blijf steeds kritisch op bedreigingen en problemen die worden geconstateerd; leun niet achterover als 'snelle' en ongewisse oplossingen worden aangereikt.

15. Hoe gaat het college nu met deze (grote) projecten in de toekomst om?

Antwoord

Alle bestuurlijke aspecten (tekortkomingen) die hiervoor in beeld zijn gebracht zijn leer- en verbetermomenten voor het college. De concrete invalshoeken zijn terug te vinden bij het antwoord op vraag 11.

16. Hoe gaat het college de communicatie in de toekomst beter verzorgen?

Antwoord

Inmiddels zijn op dit punt de nodige verbeterlagen gemaakt. Er wordt nu beter en beslist ook frequenter gecommuniceerd. Het rapporteren, verantwoorden, administreren en archiveren zijn beter geborgd in projectplannen en er is voortdurend toezicht op nakoming daarvan. Deels is het een organisatorische aspect en deels een houdingsaspect. Het belang dat het college de raad in staat stelt op basis van deugdelijke / zakelijke informatie zich een reëel oordeel te vormen over de stand van zaken kan nauwelijks worden overschat.

17. Hoe en hoe vaak gaat het college de raad informeren over het risicoverloop Gedurende dit project?

Antwoord

Zoals vanaf vorig jaar oktober 2010 het gebruik is zullen om de vier maanden door middel van een tussen rapportage o.a. de risico's waarnodig worden bijgesteld.

18. Welke bestuurlijke conclusie trekt het college uit dit gehele project richting de raad?

Antwoord

Verwezen kan worden naar hetgeen al is opgemerkt in de vragen hiervoor voor wat betreft de leermomenten, conclusies en verbetertrajecten. De constatering is terecht dat het college op belangrijke punten (zie hiervoor) bestuurlijk kritischer, assertiever en met meer

oog voor communicatie en elkaars worstelingen had moeten handelen. Natuurlijk zijn er oorzaken aan te wijzen. De schaal van het project is op de rand van wat onze gemeente organisatorisch aan kan. Er werden en worden (daarom) structureel veel externe deskundigen ingezet. Bovendien hebben we een periode achter de rug waarin veel nieuwe leidinggevendenden in onze organisatie van start gingen. En dit betrof ook zeker wijzigingen en tijdelijke waarnemingen in de directie.

De crisis die in 2008 begon, de waardedalingen en het inzakken van de vraag (in het bijzonder op de onroerend goed markt) zijn mede debet geweest aan de problemen. Weliswaar zou zonder economische crisis er ook een exploitatietekort zijn geweest maar met voldoende geld en een goed draaiende economie zijn de perspectieven en bijstellingsmogelijkheden aanzienlijk beter.

Deze externe factor heeft kort gezegd ook bijgedragen aan het blootleggen van het minder goede bestuurlijk functioneren van ons college bij dit project.

Derhalve is in de komende periode het nakomen van de verbeterpunten voor ons een essentieel proces bij de realisering van de plannen.

19. Zijn er nog zaken die nu onderweg zijn en nog uit die periode stammen die we waarin we als raad nog steeds onvoldoende in geïnformeerd zijn en wel relevant zijn met betrekking tot de keuzes die we moeten maken?

Antwoord

De projectleider heeft de opdracht gekregen alle relevante (financiële- en organisatorische) factoren, oorzaken en gevolgen die hebben bijgedragen aan het ontstaan van het exploitatietekort in beeld te brengen. Voor zover bij ons bekend is er inmiddels sprake van een compleet overzicht.

Beantwoording van de politiek-bestuurlijke / gemengde vragen van Pro 3

I. Inleiding

In algemene zin blijkt uit het ambtelijk rapport dat het vinden van specifieke oorzaken van het exploitatietekort op het Carré (MFC) een moeizame operatie is. Het beeld is niet altijd even helder in het rapport. De verwevenheid met het totale project betekent dat besluitvorming binnen het totale project mede een rol heeft gespeeld.

Als raad zijn we gehouden aan onze opdracht om onze kaderstellende, controlerende en vertegenwoordigende rol zo goed als mogelijk is uit te voeren en invulling te geven. Om dit te kunnen doen zijn wij primair afhankelijk van de juiste en relevante informatie van het college. Alleen op basis daarvan is goede besluitvorming mogelijk. Vanuit deze achtergrond is het van belang zo duidelijk mogelijk in beeld te krijgen hoe de besluitvorming is verlopen.

De volgende hoofdvragen zijn leidend:

A. Informatievoorziening

1. Is zo volledig mogelijke, betrouwbare, relevante en valide informatie verschaft aan de raad om tot een weloverwogen besluitvorming te komen op de belangrijkste beslissingsmomenten voor de raad?
2. Is sprake van consistente en onderbouwde informatieoverdracht naar de raad?

B. Politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid

1. Is voor de raad steeds duidelijk wie verantwoordelijk is voor de sturing van het project, de informatievoorziening en de advisering aan de raad.
2. Wat is de precieze rol van externe adviseurs, hun positie en hun uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de aangedragen informatie voor de besluitvorming van de raad?

Deze hoofdvragen zullen hierna verder uitgewerkt en gespecificeerd worden in de volgende concrete vragen.

II. MFC en de inrichting

In Bijlage 1, Adviesnota B&W, dd. 22 februari 2011, wordt in de “**Toelichting op het advies**” in de 3de alinea het volgende gemeld: “*Uit deze dekking zouden tevens de kosten van de theaterinstallaties gedekt moeten worden*”. Een merkwaardige zinsnede als deze in verband wordt gebracht met wat aan de Raad is meegedeeld zoals verwoord in de notulen van de raadsbrede commissie van 9 juli 2009:

“Tijdens de gunningsprocedure kwamen er vragen van marktpartijen die het lastig vonden om de inrichting van de zaal te doen. Dan gaat het om € 1,2 miljoen voor tribunes, geluid en dergelijke. Dat wilde men eruit halen. Er is overlegd met het SMC en dat heeft uitgesproken dat zij dat zelf wilden investeren, omdat zij dan ook de verantwoordelijkheid voor de inrichting kregen en ook een BTW-voordeel konden betalen.”

Het bedrag van 1,2 miljoen is buiten de bieding gehouden maar zit wel in het budget waar de raad over moet beslissen.

In het preadvies van 9 juli 2009 wordt onder paragraaf 4 met het kopje “Wat gaat het kosten” het volgende opgemerkt:

“Het bedrag was € 18,3 miljoen. Tijdens de bieding is op verzoek van de ontwikkelaars en in overleg met het SMC besloten om de zaal in het Carré casco door de ontwikkelaar te laten leveren. De investering van tribune, theaterinstallaties en het podium ad € 1.225.000 wordt nu door de stichting SMC gedaan. Genoemd bedrag is hiervoor apart gereserveerd en dus buiten de bieding gehouden, waardoor het financieel kader is herberekend en is uitgekomen op € 17,9 miljoen.”

Uit bovenstaande citaat zou men af kunnen leiden dat de investering in tribune, theaterinstallaties en het podium door de stichting SMC zal worden gedaan. In werkelijkheid zal de gemeente dit bedrag moeten betalen en doorsluizen naar SMC. Het bedrag is buiten de bieding gehouden maar wel binnen het financiële kader van de gemeente.

In eerste instantie gaat het om een jaarlijks bedrag van € 47.000 (bij een afschrijvingstermijn van 40 jaar). Later wordt het te dekken bedrag verhoogd met € 50.000 jaarlijks i.v.m. een verkorting van de afschrijvingstermijn tot 15 jaar.

Conclusie:

De informatievoorziening aan de raad over dit onderdeel is in de loop van het besluitvormingsproces zeer verwarrend en onduidelijk. Met name wordt dit mede veroorzaakt door het collegebesluit van 23 juni 2009 over de gunning van het BD (agendapunt 7) waarin onder 3.2 wordt voorgesteld:

“in te stemmen met een groter programma in het Carré indien daartoe een verzoek wordt ingediend door de toekomstige eigenaar voor zover de kosten en de risico's hiervan door de toekomstige eigenaar worden gedragen, de beoogde exploitant de opdracht krijgt de exploitatie van deze extra ruimten te verzorgen en mits stedenbouwkundig aanvaardbaar.”

De informatievoorziening blijkt op dit punt achteraf niet consistent en niet volledig. Wel is duidelijk dat op dit onderdeel met name de invulling van het beleid wat je met een MFC gaat doen wordt gemist. Want wie bepaalt uiteindelijk of er theatervoorzieningen van deze omvang (qua prijs) nodig en wenselijk waren?

Vraag 1: Wie bepaalt en toetst de inrichting van een MFC?

- a. Kan het College aangeven wie tijdens het proces uiteindelijk de inrichting van het MFC bepaalt? Wie toetst het nut en de noodzaak van een dergelijke investering?

Antwoord

In onderhavig geval heeft het projectteam BD besprekingen gevoerd met WSG en SMC over de inrichting van het MFC. Deze besprekingen zijn gevoerd aan de hand van het AB en de functies die daarin benoemd zijn. In dit geval is er door het projectteam getoetst op nut en noodzaak van de investering met het uitgangspunt dat kosten en risico's van een groter programma dan voorgestaan in het AB, door de toekomstige eigenaar worden gedragen.

De beoogd huurder (SMC) en verhuurder (WSG) zijn immers private ondernemingen en kunnen (in hun B.V.'s) risiconemend ondernemen.

- b. Wie heeft tijdens het ontwikkelingsproces directe bestuurlijke verantwoordelijkheid voor een dergelijke investering gedragen?

Antwoord

Evenals bij het antwoord op vraag 2 van Gemeentebelangen, kan hier worden gewezen op de collegiale verantwoordelijkheid. Concreet was uiteraard voormalig wethouder AB eerstverantwoordelijke bij het doen van voorstellen aan het college.

Uit het onderzoek van ICS is gebleken dat met het bruto vloeroppervlak voor het MFC (waartoe dus al besloten was) een groter aantal m² gerealiseerd werd dan op basis van het AB noodzakelijk was.

- c. In hoeverre heeft het SMC als mogelijke "uitbater" het nut en de noodzaak van een dergelijke investering onderbouwd?

Antwoord

Het SMC heeft in een eerder stadium (in 2007) een businessplan opgesteld voor de exploitatie van de toekomstige situatie van MFC, de sportaccommodatie en de bestaande Wetering. Daarin is enkel een financiële onderbouwing gegeven van de investering en niet een beleidsinhoudelijke onderbouwing. Dit businessplan was gebaseerd op de eerste ontwerpen voor wat toen nog het "Carré" werd genoemd. Dit businessplan is door het SMC later niet aangepast aan de nieuwe plannen.

- d. Waar werd de scheiding getrokken tussen wat minimaal nodig is voor een MFC en wat door de toekomstige eigenaar als wenselijk werd beschouwd?

Antwoord

De scheiding lag vast in het AB met als uitgangspunt dat kosten en risico's van grotere investeringen (groter programma) voor rekening van de toekomstige eigenaar komen.

- e. Op welke manier wordt op dit moment invulling gegeven aan de onderbouwing van de inrichting van een MFC die door de gemeente wordt gefinancierd? Door wie wordt dit getoetst?

Antwoord

De gemeente voert nadrukkelijk de regie. Vanuit het herijkte AB wordt bepaald welke functies in het MFC gehuisvest moeten worden, welke partijen daar onderdak vinden en hoe de samenwerking en het gezamenlijk beheer vorm gegeven worden.

- f. Op welke manier zijn de beoogde gebruikers van het MFC betrokken geweest bij de inrichting van het MFC?

Antwoord

De gemeente heeft vastgesteld dat de beoogde gebruikers nog onvoldoende bij de inrichting betrokken zijn geweest. In de aanloop naar de vaststelling van het herijkte AB heeft een bijeenkomst van stakeholders van het AB plaatsgevonden. Het SMC wilde hieraan toen nog niet deelnemen. In het uitvoeringsplan AB dat momenteel wordt opgesteld wordt invulling gegeven aan de wijze waarop gebruikers betrokken worden bij de inrichting van het MFC.

- g. Bovenstaande vragen kunnen eveneens gesteld worden voor de realisatie van de geplande sportaccommodatie.

Antwoord

Bovenstaande antwoorden kunnen gelden voor de vragen c t/m f.

Met betrekking tot vraag a kan gesteld worden dat de afdeling M&V met SMC de voorbereidingen van de nieuwe sporthal ter hand heeft genomen. De afdeling toetste of de plannen pasten binnen de kaders van het AB waarbij hetzelfde uitgangspunt gold als voor het MFC. Een groter programma is alleen mogelijk wanneer de kosten en risico's voor rekening van de eigenaar of exploitant komen.

Ook voor de bestuurlijke verantwoordelijkheid m.b.t. de sportaccommodaties dient te gelden dat de collegiale verantwoordelijkheid van het college centraal staat met dien verstande dat ook hier de wethouder AB eerstverantwoordelijke was.

III Financiële verantwoording MFC

De Brinkgroep heeft diverse malen de gemeente geadviseerd op het gebied van de financiering van het BD. In de ons bekende memo's is m.b.t. het onderdeel Carré (MFC) aangegeven wat de kosten van het MFC zouden zijn. Naar aanleiding hiervan is het beleid op onderdelen aangepast.

In een memo van 19 dec. 2008 (bijlage 2 bij het rapport) is een resterend tekort berekend van € 291.000 euro bij een kostprijsdekkende huur van € 863.000 en een totale dekking van € 572.000. Naar aanleiding hiervan wordt een indicatie van besparingen op het ruimtegebruik van ca. € 1.500.000 aangegeven. Ook wordt nog geen rekening gehouden met BTW-voordelen als het gebouw gedeeltelijk commercieel wordt geëxploiteerd.

In een memo van 12 feb. 2009 (bijlage 3 bij het rapport, vergelijkbaar met die van 19 dec. 2008) wordt een jaarlijks tekort geïndiceerd van € 70.000 voor het Carré.² Naar aanleiding van dit indicatieve tekort vindt geen speciale bijsturing plaats.

Uit een antwoord op een vraag van ondergetekende (2 maart 2009) blijkt dat de projectmanager voor de realisatie en exploitatie van het MFC uitgaat van een corporatie:

“Het Carré is een gebouw met een primair maatschappelijke functie. Commerciële functies in dit gebouw zijn ondergeschikt en staan - voor zover aanwezig - ten dienste (met name in financiële zin) van het maatschappelijk doel. In de berekeningen die aan de huur ten grondslag liggen, is uitgegaan van een laag rendement, lange afschrijvingstermijn en dergelijke. Daarmee wordt het niet of nauwelijks interessant als beleggingsobject voor een marktpartij, zoals een beleggingsmaatschappij of pensioenfonds. In de praktijk betekent dit dat met name een corporatie geïnteresseerd zal zijn om hiervan eigenaar te worden.”

Volgens dit antwoord mag er van uitgegaan worden dat commerciële functies binnen het MFC eerder uitzondering zijn dan substantieel aanwezig. Commerciële uitbating wordt hiermee op voorhand uitgesloten.

Na de gunning (in juli 2009) wordt per memo op 17 dec. 2009 door de portefeuillehouder accommodatiebeleid een aanvullend tekort van € 120.000 per jaar gemeld. Uit betreffend memo blijkt dat de afdeling M&V niet betrokken is geweest bij de berekeningen tot dat moment. De nieuwe cijfers zijn gebaseerd op basis van bestuurlijk overleg tussen de afd. M&V en het SMC.

In het pre-advies van 19 januari 2010 wordt door de portefeuillehouder Financiën een risico geschat op het accommodatiebeleid en Carré van ca. €120.000 structureel (par. 7.3.10).

In mei 2010 wordt door de afd. M&V het vermoeden uitgesproken dat het tekort groter is dan in het accommodatiebeleid is meegenomen.

SMC geeft vervolgens in juli 2010 aan dat volgens WSG de inrichting niet is inbegrepen in de huurprijs. Er moeten nog dure installaties worden aangeschaft.

Conclusie:

In de financiële analyses m.b.t. het Carré worden in eerste instantie vooral financiële parameters gehanteerd en beoordeeld zonder daarbij ook inhoudelijk de inbreng van de beoogde partner (SMC) te betrekken. Gevolg is dat pas in een laat stadium nieuwe cijfers gepresenteerd worden door verdergaande besprekingen met de toekomstige exploitant en de betrokken afdeling M&V. Commerciële uitbating wordt op voorhand uitgesloten.

Vraag 2: Het verantwoordingsproces

- a. Bestaan er, al dan niet schriftelijk, afspraken over de interne verantwoordingslijnen bij het project?

Antwoord:

Op 17 december 2009 is door de gemeenteraad annex aan het besluit tot het voteren van een werkkrediet voor 2010 besloten kennis te nemen van de opzet van de

² Overigens is o.i. de tabel op blz. 6 van betreffende memo foutief gesommeerd wat betreft de dekkingmogelijkheden. De totale dekking is niet €525.000, maar €543.700, waardoor het tekort geen €70.000 is maar €51.300. Dit staat ook foutief in het ambtelijk rapport op blz. 5.

projectadministratie, de administratieve organisatie (AO). Hierin zijn rollen, taken en verantwoordelijkheden beschreven op bestuurlijk -, ambtelijk - en projectniveau.

b. Wie heeft de feitelijke verantwoording voor communicatie over de financiële haalbaarheid van het project?

Antwoord

Afhankelijk van de rol, ligt de verantwoordelijkheid voor de communicatie over de financiële haalbaarheid respectievelijk bij het college c.q. de projectwethouder en op projectniveau bij de projectleider. Binnen de projectorganisatie worden de eindadviezen gestroomlijnd via de stuurgroep BD. Zij kunnen zich desgewenst laten bijstaan door financieel specialisten, zoals medewerkers van afdelingen Financiën & Belastingen, RO (planeconomie) en zonodig betrokken extern adviseurs, o.a. de Brinkgroep en ICS.

c. Bestaat er een schriftelijke opdracht en taakomschrijving voor de projectmanager, de stuurgroep en de projectgroep? Wij nemen hier graag kennis van.

Antwoord

Deze zijn opgenomen in de Projectstartnotitie 'Ontwikkeling Dorpshart Kaatsheuvel'. Deze notitie dateert overigens van al wat langer geleden (juni 2006). Voor de projectmanager is er een 'overeenkomst van opdracht' opgesteld en ondertekend.

d. In juli 2010 blijkt dat er kennelijk geen afspraken zijn gemaakt over wie de inrichting en installaties betaalt (zie de relevantie van vraag 1 hierboven). Wie heeft nu uiteindelijk bepaald dat de wensen m.b.t. de inrichting vallen binnen de context van minimale vereisten van de inrichting dan wel als extra voorzieningen gezien moeten worden om de ruimte commercieel interessant te maken?

Antwoord

Bij het afsluiten van de overeenkomst is er geen knoop doorgeslagen over hoe de inrichtingskosten - zowel wat betreft de standaard inrichtingskosten als ook de inrichtingskosten voor specifiek gebruik (theaterinrichting) – worden verdeeld c.q. verdisconteerd.

Ook voor de inrichting geldt dat een grotere ambitie gerealiseerd kan worden voor zover de kosten en de risico's hiervan door de toekomstige eigenaar worden gedragen.

e. Wie heeft waarom en wanneer uiteindelijk bepaald dat commerciële uitbating van het MFC grotendeels wordt uitgesloten? Is dit overigens ook in de gunningsleidraad meegegeven?

Antwoord

Primair is het MFC in het AB bedoeld als een sociaal-culturele accommodatie die ten dienste staat van lokale sociaal-culturele verenigingen, stichtingen en hun activiteiten. Een commerciële functie is daaraan ondergeschikt, maar is niet uitgesloten. In het verleden zijn reeds afspraken gemaakt met het SMC over het onttrekken van de accommodaties aan het "maatschappelijk verkeer" gedurende een aantal dagen per jaar ten gunste van commerciële activiteiten.

Reactie n.a.v. voetnoot op blz. 11 m.b.t. 'rekenfout'

Er zit inderdaad een rekenfout in de optelling. Deze optelling komt uit op € 543.700.

Dit wordt veroorzaakt door een te hoog bedrag voor de shortstay-woningen. Deze zijn in een latere versie verlaagd naar € 106.300 waardoor de totale dekking uitkomt op € 525.000. De shortstay-woningen zijn in een later stadium uit het plan voor het MFC gehaald.

Conclusie: Er is inderdaad een rekenfout gemaakt in bijgevoegd overzicht. Dit is echter veroorzaakt door een te hoge bijdrage uit de shortstay woningen. Het tekort van € 70.000 is daarmee wel correct.

IV Interne sturing

Uit het overzicht van aangetroffen verslagen, memo's en notities (blz 8 e.v., rapport) blijkt dat de stuurgroep BD op diverse momenten sturing heeft gegeven m.b.t. de financierbaarheid van het MFC. Uit deze memo's blijkt echter niet of de sturing ook daadwerkelijk ten uitvoer is gebracht, c.q. effect hebben gehad.

Wel zijn er reacties vanuit de ambtelijke organisatie genoteerd. In een e-mail van het afdelingshoofd RO (juni 2009, vlak voor het besluit tot gunning) worden zorgen geuit over het teveel aan open-eindjes en onzekerheid over subsidie. Een memo van de afdeling Financiën m.b.t. gunning en planaanpassing dat er sprake is van een "voorzienbaar maar onbekend risico". Er wordt gewezen op de economische malaise. Tevens worden vraagtekens geplaatst bij de afschrijvingsmethodiek voor de inrichting van de zaal.

Conclusie:

Tijdens het besluitvormingsproces is in de informatievoorziening naar de raad onvoldoende naar voren gekomen dat er ook interne kanttekeningen waren bij de voorgelegde besluiten. De Raad heeft steeds informatie voorgelegd gekregen die een positieve onderbouwing waren van het voorgenomen besluit. Kritische kanttekeningen vanuit de ambtelijke organisatie zijn aan de raad niet gemeld. Wel is in december 2009 een brief met zorgpunten, geuit door de OR, in een raadsbrede commissie aan de orde geweest.

Vraag 3: Voorbereiding besluitvorming door de raad

a. Uit de overzichten van de besluitlijsten lijkt het alsof de projectmanager namens de gemeente als enige onderhandelt met externe partijen (SMC, WSG). Klopt dit beeld?

Antwoord

Dat beeld behoeft enige bijstelling. Hoewel de projectleider uit praktische overwegingen soms solitair optrad (een zekere 'vrije' ruimte is noodzakelijk), liet hij zich bij

onderhandelingen in de regel bijstaan door de projectwethouder BD. Bij de meeste overleggen waren ook anderen aanwezig. Echter, tijdens onderhandelingen (binnen het meegegeven kader) trad hij meestal alleen op. Dit beeld is waarschijnlijk opgeroepen doordat de projectleider steeds (figuurlijk) voorop liep en in beeld was vanwege zijn uitgebreide en uitgesproken kennis en kunde op dit gebied.

b. In de besluitvorming m.b.t. de gunning (juli 2009) blijkt dat afgeweken wordt van de geldende financiële verordening (gebruik van gedifferentieerde afschrijvingspercentages). Door deze wijziging worden de lasten op korte termijn enerzijds gedrukt en feitelijk naar de toekomst verschoven. Hierdoor ontstaat ook een meer positief beeld voor de korte termijn. Is de financiële verordening van de gemeente in voldoende mate aangepast op basis van een raadsbesluit?

Antwoord

Neen, de financiële verordening is tot heden nog niet aangepast. Dit staat wel op rol voor dit najaar.

c. In september 2009 wordt een externe adviseur ingeschakeld t.b.v. de projectadministratie. Hoe verhoudt zich dit met de projectbeheersing door een medewerker van de afdeling Financiën?

Antwoord

Beider rollen zijn als volgt te duiden volgens de hiervoor genoemde AO.

De extern ingehuurd projectadviseur

De extern ingehuurd projectadviseur vervult feitelijk de rol van projectcontroller. Tot diens taken behoren onder meer de volgende punten.

- a. Ondersteunen bij het opstellen van werkkredieten;
- b. opstellen van periodieke rapportages;
- c. in aanvang extracomptabel bijhouden van verplichtingen;
- d. opstellen en bewaken van de liquiditeitsprognose;
- e. financiële beheersing deelplannen en budgetten;
- i. het tussentijds verstrekken van financiële informatie omtrent de deelplannen, met name aan de projectleiders;
- f. afstemming van de in de grondexploitatie opgenomen gegevens met de administratie (actualiseren grondexploitatieberekening);
- g. coördinatie Beschrijving AO en het completeren van de Beschrijving AO;
- h. toezicht op naleving administratieve organisatie en interne controle;
- i. controleren van de in de administratie opgenomen gegevens;
- j. adviseren en ondersteunen van de projectmanager en de projectleiding.

Binnen de afdeling Financiën & Belastingen wordt de projectadministratie bijgehouden. Dit heeft grotendeels een beheersmatig karakter. De rol van de financieel consulent bestaat uit de volgende elementen:

- k. Adviseren college B&W over voorstellen projectmanager;
- l. zorgdragen voor aansluiting tussen de gemeentebegroting en de projectbegroting (bijv. voor de doorbelasting van uren van medewerkers);
- i. zorgdragen voor de financiering van het project.

d. Kan de raad inzage krijgen in de advisering vanuit de ambtelijke organisatie bij de voorbereiding van de besluitvorming door de raad over het gunningsbesluit (juli 2009).

Antwoord

Dat is in principe mogelijk. In ieder geval indien de ambtelijke advisering - in de vorm van (bron)documenten - is gebruikt voor de (advies)documenten die ten behoeve van de besluitvorming aan college, burgemeester en / of raad worden aangeboden en dus tot het (formele) dossier behoren. Daartoe behoren dan niet gesprekken, korte memo's of (korte) notities die een b.v. een (informele, gezamenlijke) oriëntering, inventarisatie of gedachtenbepaling tot doel hebben.

V Tot slot

In de onderzoeksopzet van de ambtelijke rapportage (blz. 3) wordt aangegeven dat het onderzoek zich beperkt tot dossier- en documentenonderzoek. Er is een aantal collegeleden en ambtenaren om feitelijke toelichting gevraagd. Nu de ambtelijke voorverkenning gereed is, is het voor de volledigheid wenselijk om de betrokkenen zoals in die rapportage genoemd om een schriftelijke reactie te vragen.

Met name betreft dit externe partners zoals de ex-projectmanager, het SMC, ICS en de Brinkgroep. Daarnaast is het voor de volledigheid wenselijk (hoor-wederhoor) om een reactie te vragen aan de voormalige portefeuillehouder voor het BD en de voormalige directie van de organisatie.

De voormalige portefeuillehouder voor het BD en de voormalige algemeen directeur (wnd.) hebben inmiddels een reactie op het rapport gestuurd.

Aanvullende vragen van de fractievoorzitter van Pro3

II: Vragen n.a.v. de gunning in juli 2009 - Advisering afdeling F&B

In de maanden juni/juli 2009 is het definitieve gunningsbesluit ambtelijk voorbereid en in de vorm van een preadvies aan de Raad voorgelegd. Het ambtelijk advies van de afdeling Financiën is door mij opgevraagd en via de burgemeester sinds 28 juni 2011 in mijn bezit. Bij de volgende vragen gaan we uit van versie 3 van het advies van de afdeling F&B van 23 juni 2009, aannemende dat dit de laatste en definitieve versie is van de afdeling.

1. Rechtmatigheid/strijd financiële verordening

F&B wijst op het niet volgen van de financiële verordening ex art. 212, m.b.t. de afschrijvingsmethodiek. De raad heeft in het besluit onder punt 4 ingestemd met een afwijking van de financiële verordening.

Onderdeel van deze afwijking is ook dat de waardebepaling vervangen is voor Netto Contante Waarde (NCW). De NCW methodiek is niet gebruikelijk in gemeenteland maar wel in de vastgoedwereld. Over dit onderdeel is niet expliciet een besluit van de raad gevraagd, wel over een veranderend afschrijfsysteem.

a. Is inderdaad sprake van een wijziging van de waardebepaling voor NCW?

b. Indien sprake is geweest van een wijziging, op grond waarvan is dit dan gebeurd en wie is hiervoor verantwoordelijk?

Antwoord

- a. Neen, in de eindversie (eveneens van 23 juni 2009) van de betreffende memo is de eerdere passage omtrent de waardering tegen netto contante waarde geschrapt. De aanleiding daartoe was -bij nader inzien- de conclusie dat hier feitelijk sprake was van een rekenmethode om alle cijfers uit het verleden, heden en toekomst op een vergelijkbaar peil te brengen en dus niet een wijziging van waarderingmethode.
- b. Hiermede is deze vraag beantwoord.

2. Gunning en planaanpassing

Door F&B wordt gewezen op aanpassingen die tot meerwerk en meerkosten kunnen leiden. Dit houdt een voorzienbaar, doch onbekend risico in. F&B merkt op dat in het geschetste financieel kader hiermede geen rekening is gehouden; m.a.w. het komt erbij. In het pre-advies noch bij de behandeling³ in de Raad van 23 juli vinden we deze kanttekeningen terug. Waarom is dit niet op deze wijze gemeld aan de Raad?

Antwoord

In het desbetreffende preadvies is naar de mening van het college wel ingegaan op de projectrisico's onder paragraaf 5. Hierbij is gewezen op verscheidene onzekere elementen, zoals de economische ontwikkelingen, de huizenmarkt, bestemmingsplanprocedure, de uitkomst van de diverse onderzoeken en dergelijke. Deze projectrisico's zijn geplaatst in de context van de bankgarantie ad €2,0 mln. door de beoogd ontwikkelaars.

Meer specifiek is eerder in het preadvies, onder paragraaf 4 (blz. 9) ingegaan op de mogelijk optredende meerkosten ten gevolge van de gewenste optimaliseringsvoorstellen ten opzichte van de bieding van de ontwikkelaar. Daarbij is ingegaan op een 4-tal

minderopbrengsten en een 3-tal meeropbrengsten met een -op voorhand- onzekere uitkomst van de plussen en de minnen.

Hoewel de formuleringen uit de memo van f&b niet letterlijk overgenomen zijn in het preadvies, is hierin wel geduid op dezelfde problematiek. De gemeenteraad heeft deze vervolgens betrokken bij de besluitvorming op 23 juli 2009.

3. Financiële positie gemeente

F&B wijst⁴ op het uiterst somber financieel perspectief voor de gemeente. Verwezen wordt naar het in de Kadernota geschetste beeld. *De meicirculaire houdt een aanzienlijke verslechtering in van het beeld uit de kadernota.* Dit signaal is niet concreet terug te vinden in het preadvies. Waarom wordt een dergelijk signaal niet ook mede opgenomen in het preadvies?

Antwoord

Inderdaad is deze informatie niet concreet terug te vinden in het preadvies ten behoeve van de raadsvergadering op 23 juli 2009. Echter, het nieuws over het verslechterde financieel perspectief uit de meicirculaire was destijds reeds bij raadsinformatiebrief d.d. 8

³ Incl. Raadsbrede-commissie en schriftelijke beantwoording vragen van de rbc-commissie van 9 juli 2009.

⁴ Betreft het advies van de afd. F&B bij de voorbereiding van de besluitvorming over de gunning van het BD, 23 juni 2009.

juli 2009 aan de gemeenteraad kenbaar gemaakt. Wij zijn van mening dat de gemeenteraad bij de besluitvorming inzake de voorlopige gunning dit aspect toch in voldoende mate heeft kunnen betrekken.

In het algemeen blijkt dat de bevindingen en het advies van F&B nauwelijks zijn terug te vinden terwijl de afdeling zelf adviseert de genoemde aspecten en bevindingen mee te wegen (ook door de Raad) bij de noodzakelijke besluitvorming omtrent de gunning en verdere aanpak van het project BD?

Antwoord

Deze conclusie wordt door ons niet gedeeld. Zoals voormeld zijn de door f&b genoemde financiële aspecten en de verdere relevante feiten en omstandigheden, waaronder risico's, verslechterend perspectief en dergelijke, in voldoende mate en naar beste inzicht van het moment over het voetlicht gebracht bij de voorstellen aan de gemeenteraad. De gemeenteraad is daarmee in staat gesteld alle relevante feiten en omstandigheden vooraf te wegen en op verantwoorde manier de besluitvorming af te ronden.

Beantwoording van de politiek-bestuurlijke / gemengde vragen van de VVD

blz 5

Vraag 1

In deze bijlage 4 vertrouwelijke memo wordt reeds gememoreerd over het verschil tussen het gevraagde (benodigde) subsidie voor SMC accommodatiebeleid onderdeel Carré. Wat heeft het college hierover afgesproken? De notulen geven wellicht een verklaring, maar deze missen we. Graag duidelijkheid hierover.

Antwoord

Als oplossingsrichting is in de advisering van januari 2010 opgenomen dat er een (nieuw) exploitatieplan dient te worden opgesteld door SMC in overleg met de gemeente en de nieuwe beoogde eigenaar WSG. Besloten werd het bedrag ad € 120.000,-- (contant € 2.000.000,--) op te nemen in de risicoparaagraaf.

Algemene opmerkingen / constatering van de VVD:

Op dit moment is ook het volgende bekend:

dat in de tweede helft van 2009 de (eerste) signalen komen (SMC schermt nadrukkelijk met andere, hogere bedragen) dat het exploitatietekort voor de exploitaties van de nieuwe accommodaties hoger uitvalt dan in het accommodatiebeleid is voorzien. De problemen komen naar voren bij een onderzoek naar de dekkingsmogelijkheden van de kosten van het BD en Carré in relatie tot de exploitatiesubsidiëring van het SMC."

In de afsprakenlijst onderhandelingen BD d.d. 12 november 2009 uit de projectleider namens de gemeente zijn zorgen over hoe SMC in het proces zit. Dit wordt als een risico aangemerkt.

In diezelfde afsprakenlijst van 15 december 2009 laat de vertegenwoordiger van de WSG weten het onaanvaardbaar te vinden dat er meningsverschil is tussen gemeente en SMC

blz 6

Vraag 2

In de memo wordt het bedrag van 120.000 euro genoemd. Waarom heeft de afdeling M&V zo laat actie ondernomen op het vermeende tekort. Immers het SMC heeft al eerder aan de bel getrokken.

Is men tegengewerkt door het college of een andere afdeling? Of heeft men gedacht dat wat er eerder berekend was klopt?

Antwoord

In januari 2010 wordt de raad hierover geïnformeerd d.m.v. het preadvies 'Het financieel perspectief van de gemeente Loon op Zand op korte en middellange termijn en de status van het BD'.

De scherpte van deze constatering (van het exploitatietekort) werd echter weggenomen door tevens aan te kondigen dat er een oplossing zou worden gezocht (in samenspraak met WSG en SMC) in de aanpassing van de exploitatie. Deze aankondiging heeft een 'sussende' werking gehad en voorkwam dat onverwijld grondig werd gezocht naar een fundamentele oplossing voor het structurele tekort. (zie ook vraag en antwoord 4. bij GemeenteBelangen)

Na de ondertekening van de overeenkomsten in februari/maart 2010 was de focus verder gericht op de totstandkoming van de 'OROK'.

Spoedig bleek dat hiervoor meer tijd nodig was. In mei 2010 werd pas weer een herstart gemaakt met het BD en werd opdracht gegeven om een bureau te zoeken. In september

kwam dit voornemen aan de orde in de stuurgroep. Helaas was de 'weeffout' (van de scheiding AB – DB) ook in het in april 2010 geïnstalleerde college nog steeds aanwezig. De taken werden overgenomen door de portefeuillehouders BD en Fin. Door de wisselingen van portefeuillehouders / het aantreden van nieuwe wethouders en het feit dat de wethouder AB niet meer in de stuurgroep deelnam, ging kennis - en tot op zekere hoogte - ook de integraliteit verloren.

De complexiteit en onduidelijkheid over de opdracht bleef parten spelen. Onvoldoende werd onderkend dat als je de SMC laat weten dat meer investeringen zijn toegestaan dit meer subsidie vergt of commercieel / organisatorisch opgelost moet worden. Daarnaast gold nog steeds de aanname dat de WSG er voor zou zorgen dat het 'wel goed kwam'. Eenvoudigweg gesteld: Het college zat in een 'flow' van het voortvarend doorzetten.

blz 7

Vraag 3

Ondanks de bij het college bekende onzekere financiële situatie werd op 22 oktober de OROK ondertekend. Dit terwijl er een onderzoek op 13 oktober 2010 gestart wordt door ICS naar de waarheid en de bevindingen op dat moment rondom de exploitatie SMC /Carré.

Waarom bent u niet eerder met het onderzoek gestart gezien de uitkomsten van de Quick Scan op 31 mei 2010, er in de tweede helft van 2009 en in 12 nov 2009?

Antwoord

Zie het antwoord bij vraag 2 vanaf: 'Na de ondertekening....voortvarend doorzetten.'

Vraag 4

Waarom heeft de wethouder of hoofd afdeling M&V niet eerder aan de bel getrokken bij de gemeenteraad over meer inzicht in de financiële cijfers met betrekking tot relatie BD Carré SMC? Wie is er verantwoordelijk te houden voor het kaltstellen van een afdeling ?

Antwoord

Op het moment dat de OROK getekend werd, mochten de wethouder AB en het hoofd afdeling M&V er toen nog van uitgaan dat een eventueel tekort op de exploitatie van het MFC opgevangen zou worden binnen de totaalexplotatie van het Bruisend Dorpshart. Zo is dit ook verwoord in notitie (en het door de raad vastgestelde) accommodatiebeleid van 2009.

Bij het projectteam "Bruisend Dorpshart" was de verwachting dat:

- a. WSG bij het definitieve ontwerp meer m2 zou kunnen realiseren dan uiteindelijk in de OROK is overeengekomen. Meer m2 was een uitdrukkelijke wens van het SMC

- b. een doorrekening van de exploitatie op zou moeten leveren wat het daadwerkelijke tekort zou zijn.

In eerste instantie heeft het overleg over de te hanteren uitgangspunten voor deze doorrekening plaatsgevonden tussen de afdeling M&V en de SMC. Op het moment dat bleek dat partijen niet tot elkaar konden komen, heeft het afdelingshoofd M&V in mei 2010 aan de portefeuillehouder voorgesteld om een externe deskundige partij deze doorrekening uit te laten voeren. Meteen is gewerkt aan een collegeadvies dat verschillende malen in juli en augustus in het college is behandeld. Het besluit nam het college echter in september, zodat toen de opdracht pas verstrekt kon worden aan ICS.

blz 8.

Vraag 5

Wat had het SMC hier voor een tekort berekend?

Antwoord

Het SMC heeft in 2008 voor de nieuwe situatie nooit een tekort – specifiek voor het MFC - berekend. Het was juist de nadrukkelijke wens van de gemeente om het businessplan dat gebaseerd was op de oude ontwerpen aan te passen naar de nieuwe situatie. Het SMC heeft het businessplan niet aangepast.

Vraag 6

Deze e-mail (d.d. 24-6-2009, van het afdelingshoofd RO naar de betrokken portefeuillehouders Financiën en RO, resp. Economische Zaken) ontbreekt in de vertrouwelijke bijlagen. Waarom is de raad hierover niet geïnformeerd? Er had nog bijgestuurd kunnen worden temeer omdat de goedkeuring begin 2010 vlak voor de verkiezingen werd geaccordeerd door de raad. Vanwaar dit voortschrijdend inzicht immers op 7-1-2009 is alles akkoord.

Antwoord

Deze (ambtelijk aangevoerde) zorgen waren er wel maar op dat moment werd er van uitgegaan dat met de aangedragen oplossingen het project door zou kunnen gaan. Het was ook een opvatting die niet door de meerderheid werd gedeeld. Dat de opmerkingen van het afdelingshoofd nu in een ander licht staan is natuurlijk wel duidelijk. Achteraf beschouwd dient zo'n signaal in ieder geval te leiden tot een ambtelijke en bestuurlijke reflectie.

Het vorenstaande neemt niet weg dat op 8 juli 2009 de stuurgroep BD tot een eensgezinde opstelling is gekomen en daarbij werd besloten dat in alle openheid ook de (ambtelijk geuite) zorgen c.q. risico's en onzekerheden in beeld zouden worden gebracht.

Vraag 7

Deze memo's (d.d. 23-6-2009) ontbreken in de vertrouwelijke bijlagen. Waarom is de raad hierover niet geïnformeerd? Graag ontvangen wij alsnog deze memo's. Wat heeft het college vervolgens met deze informatie gedaan?

Antwoord

Inderdaad is deze informatie niet concreet terug te vinden in het preadvies ten behoeve van de raadsvergadering op 23 juli 2009. Echter, het nieuws over het verslechterde financieel perspectief uit de meicirculaire was destijds reeds bij raadsinformatiebrief d.d. 8 juli 2009 aan de gemeenteraad kenbaar gemaakt.

Ook de overige door f&b genoemde financiële aspecten en de verdere relevante feiten en omstandigheden, waaronder naast het verslechterde perspectief, de risico's, zijn naar het beste inzicht van toen over het voetlicht gebracht bij de voorstellen aan de gemeenteraad. De raad is daarmee in staat gesteld alle relevante feiten en omstandigheden vooraf te wegen en op verantwoorde manier de besluitvorming af te ronden.

Er is overigens sprake van een definitief (ambtelijk) memo en twee eerdere conceptversies. Zowel de eindversie als de twee conceptversies kunnen beschikbaar worden gesteld. Tussen de eindversie en de conceptversies zit hooguit een modaliteitsverschil maar er is zeker geen essentieel c.q. principiële verschil aanwezig.

blz 9

Vraag 8

Welke momenten binnen het proces waren dit? Waarom is dit niet (proactief) gebeurd?

Antwoord

De (voormalig) projectleider namens de gemeente heeft dit niet exact kunnen en willen duiden. Hij spreekt daarmee vermoedens uit. Of het precies vijf of zes momenten zijn geweest is de vraag. Wel dient te worden onderkend (zie ook eerdere antwoorden) dat er momenten zijn geweest waarop het college kritischer en attenter had moeten reageren op signalen. Door steeds snel (mogelijke) oplossingen aan te dragen en aan te nemen werd voorbijgegaan aan de werkelijke aard en oorzaak van de mogelijke structurele tekorten.

Vertrouwelijke vragen van Pro3 en de antwoorden daarop

betreft: **Bruisend Dorpshart – integriteitsbewaking en informatieverschaffing**
aan: Burgemeester W. Luijendijk, voorzitter van de Raad
van: P. Flohr
dd.: 15 augustus 2011

De fractievoorzitter van Pro3 heeft het volgende (vertrouwelijk) voorgelegd:

“Het ambtelijk rapport (voorverkenning) exploitatietekort op het Carré heeft vragen aan de kant van Pro3 opgeroepen. Deze vragen alsmede een memo mijnerzijds over het belang van een vervolgonderzoek zijn reeds verstuurd.

Niettemin blijven bij mij persoonlijk nog vraagtekens ‘hangen’ die ik graag op een of andere manier uitgezocht en beantwoord wil hebben. De hieruit voortkomende vragen mogen op geen enkele manier beschouwd worden als een impliciete aantasting van integriteit van wie dan ook. Ook mag in deze vragen geen enkele suggestie gelezen worden op een vermeend, cq. te verwachten antwoord. De vragen zijn bedoeld om een zo eerlijk en compleet mogelijk beeld te krijgen van het besluitvormingsproces BD met als achterliggende vragen:

- I. Is integriteit van sleutelfiguren in voldoende mate getoetst en bewaakt zodat iedere schijn van belangenverstrengeling is tegengegaan en voorkomen?
- II. Heeft de Raad alle informatie gekregen om tot een weloverwogen besluit te komen?

De informatie naar aanleiding waarvan ik deze vragen stel is vertrouwelijk via het seniorenconvent (2008) ter sprake gekomen. Ook maak ik gebruik van informatie die mij

vertrouwelijk is toegestuurd door de burgemeester na een specifieke vraag van mij daarover.

I: Vragen n.a.v. advies BING inzake projectmanagement (26 juni 2008).

Naar aanleiding van vragen mijnerzijds is in juni 2008 een advies uitgebracht inzake projectmanagement door het Bureau Integriteit Nederlandse Gemeenten (BING). Door dit bureau zijn aanbevelingen geformuleerd inzake het projectmanagement. Zij adviseert o.a. waarborgen in te bouwen om mogelijke (de schijn van) belangenverstremming tegen te gaan. Concreet worden vier aanbevelingen gedaan:

1. Het afleggen van een ambtseed c.q. het onderschrijven van een gedragscode;
2. het formaliseren van de wijze van rapporteren door de projectmanager;
3. het 4-ogenprincipe;
4. het uitvoeren van een screening.

M.b.t. punt 1 werd door het toenmalig College gemeld dat hieraan voldaan zal worden, c.q. voldaan is. De punten 2 t/m 4 zouden in gang worden gezet.”

Na bovenstaande inleiding legt de fractievoorzitter de volgende vragen voor:

Vragen:

ad 1: Is door de projectmanager een integriteitsprotocol van de gemeente ondertekend? Is de integriteit en de vertrouwelijkheid door de projectmanager in een overeenkomst met de gemeente vastgelegd?

Antwoord

Van de ondertekening van een echt ‘integriteitsprotocol’ is het niet gekomen. Dat neemt niet weg dat door de ondertekening van de ‘Overeenkomst van opdracht’ op 22 april 2008, de heer Oomes zich wel degelijk (schriftelijk) heeft verbonden aan de rechten en verplichtingen die verbonden zijn aan het (juridische) begrip ‘opdracht’. In deze overeenkomst is namelijk opgenomen dat de artikelen 7: 400 e.v. van Boek 7 van het Burgerlijk wetboek van toepassing zijn. In artikel 7: 401 van voormeld Boek 7 is expliciet opgenomen dat ‘De opdrachtnemer bij zijn werkzaamheden de zorg van een goed opdrachtnemer in acht moet nemen’.

Deze wetstekst is kort en betekenisvol. Het houdt in dat de opdrachtnemer zorgvuldig met de belangen van zijn opdrachtgever dient om te gaan. Daartoe behoort dan zeker dat die belangen op een integere, betrouwbare wijze moeten worden behartigd en vertrouwelijk wordt gehandeld met de verkregen informatie die betrekking heeft op de opdracht.

ad. 2: Is sprake geweest van een formalisering van de wijze van rapporteren door de projectmanager (wat, hoe, wanneer en aan wie)? Zijn hier concrete afspraken over gemaakt met de projectmanager?

Antwoord

Tijdens de gesprekken die zijn voorafgegaan aan de daadwerkelijke verstrekking van de opdracht c.q. de ondertekening van de overeenkomst is over deze aspecten met de heer Oomes (en voor hem met de heer Op de Laak) gesproken. Bij de niet-vertrouwelijke vragen van Pro3 (vraag 2 c.) is hierop in feite al een antwoord gegeven: De formalisering is opgenomen in de Projectstartnotitie ‘Ontwikkeling Dorpshart Kaatsheuvel’. Verder zijn richtlijnen opgenomen in de Leidraad ‘Inhuren extern adviseur’. Bij de start van het Bruisend Dorpshart (door BMC) is tevens een sjabloon voor een voortgangsrapportage opgesteld.

Gesteld kan worden dat de regels in genoemde documenten (materieel) werden nageleefd maar niet op een exacte of strakke wijze. Er is periodiek mondeling en schriftelijk gerapporteerd en geadviseerd (en presentaties gehouden) door opdrachtnemer op 'natuurlijke' momenten. Daaronder dient te worden verstaan: Data en agenda's voor ambtelijke/bestuurlijke gremia, belangrijke fases en (voor te bereiden) beslissingen die in het proces werden of moesten worden genomen. Daarnaast circuleerden de verslagen van de stuurgroep ter aftekening langs de collegeleden.

ad 3: Is gevolg gegeven aan de aanbeveling van BING om bij overleggen van de projectmanager met externe partijen ook een vertegenwoordiger van de gemeente te laten deelnemen (4-ogen principe)? Zie ook vraag 3a, blz. 5 van Pro3.

Antwoord

Bij de 'geïstitutionaliseerde' overleggen (zoals de stuurgroep) waren in de meeste gevallen tevens vertegenwoordigers (één of meer) van de gemeente aanwezig. Er bestaat een beeld dat er overwegend sprake was van de toepassing van het '4-ogen principe'. Tegelijk kan worden aangenomen dat opdrachtnemer ook overleg heeft gehad met betrokken/belanghebbende, externe partijen. In veel gevallen is daar ook nooit een verslag van opgesteld en heeft alleen schriftelijke of mondelinge terugkoppeling plaatsgevonden.

Er is ook niet zeer krampachtig met het uitgangspunt omgegaan; een opdrachtnemer heeft enige vrijheid nodig om zijn werk goed (en overeenkomstig voornoemde bepalingen van het Burgerlijk wetboek) uit te voeren. De vraag kan natuurlijk ook gesteld worden of steeds wel het besef van urgentie aanwezig was dat er onder genoemde omstandigheden '4 ogen' aanwezig moesten zijn. Bij de meeste betrokkenen zal er sprake zijn geweest van een min of meer heldere notie van de noodzakelijkheid daartoe.

Benadrukt moet worden dat er ook geen enkele indicatie is dat het op deze aspecten mis zou zijn gegaan.

(zie ook het antwoord op vraag 3 onder onderdeel IV Interne sturing op blz. 14)

ad 4: Gebruik zou worden gemaakt van een door BING opgestelde vragenlijst om de kandidaat voor de functie van projectmanager te screenen. Is van een dergelijke vragenlijst ook daadwerkelijk gebruik gemaakt?

Antwoord

Nee, daarvan is geen gebruik gemaakt. Mede gelet op de inhoud van de gesprekken van de directie met de heer Oomes en de van toepassing zijnde documenten is dit (gaandeweg) niet meer als een urgente of noodzakelijke actie gevoeld.

Is gedurende het gehele besluitvormingsproces bewaakt dat mogelijke schijn van belangenverstrengeling vanwege de relatie tussen projectmanager en de ontwikkelaars zou kunnen optreden?

Antwoord

Voor het antwoord kan mede worden verwezen naar voorgaande antwoorden en meer specifiek naar die elementen waar wordt ingegaan op het voorkomen van de mogelijkheid dat niet integer wordt gehandeld.

Gedurende het verloop van het proces c.q. de perioden waarin de belangrijke besluiten werden genomen, was een deel van de namens de gemeente betrokken personen - bestuurders, (ambtelijk) adviseurs - uiteraard op de hoogte van het feit dat opdrachtnemer tevens betrokken was bij een project van een van de vof-partijen. Uit het handelen en de

schriftelijke en mondelinge rapportages, adviezen en terugkoppelingen is echter nimmer gebleken dat opdrachtnemer in dit opzicht onzorgvuldig was dan wel dat er sprake was van (de schijn van) belangenverstrengeling.

Onderdeel II van deze vertrouwelijke vragen is reeds opgenomen bij de niet-vertrouwelijke vragen en aldaar zijn deze vragen ook beantwoord.

Slotwoord

Het college hecht er aan bij het einde van dit overzicht van vragen en antwoorden nog enkele overwegingen toe te voegen. Een aantal daarvan is ook terug te vinden bij de antwoorden.

Het college wenst van de opgedane ervaringen in de afgelopen jaren te leren en het in de toekomst bij omvangrijke en belangrijke projecten beter te doen. In dat proces is het uitdrukkelijk de wens van het college daarin samen met de raad op te trekken.

Het was immers ook het uitgangspunt van (de meerderheid van) uw raad om met betrekking tot het dossier Bruisend Dorpshart met voortvarendheid tot voor de gemeente goede en toekomstbestendige resultaten en besluitvorming te komen.

Wij willen graag samen met de raad ons bezinnen hoe voormelde projecten, afgezien van aspecten als voortvarendheid en resultaatgerichtheid, in het bijzonder ook zorgvuldig kunnen worden opgepakt en doorlopen. Dat brengt onder meer met zich mee dat we attent zijn op elkaars te onderscheiden taken, rollen en verantwoordelijkheden en er op respectvolle wijze mee omgaan.

Wij stellen het op prijs wanneer u deze intenties wilt betrekken bij de behandeling van het voorliggende rapport.

Wij hebben de verwachting dat onze antwoorden en aanvullende overwegingen daar een goede bijdrage aan zullen kunnen leveren.

Kaatsheuvel, 13 oktober 2011,

Het college van burgemeester en wethouders.